

TÜRK MİRAS HUKUKUNUN ANAYASAL TEMELLERİ

Prof. Dr. Selim KANETİ

(İ.Ü. Hukuk Fakültesi Öğ. Üyesi)

I. Miras Hakkının Anayasal Konusu ve İçeriği

1982 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 35. maddesi, mülkiyet ve miras haklarını, birbirine yakın ve birbirleriyle ilgili iki temel hak olarak birlikte düzenlemiştir. Miras hakkı, mülkiyet hakkının bir devamı, onun özel bir şekli olarak düşünüldüğünden, mülkiyet ve miras aynı maddede ardarda düzenlenerek anayasal güvence altına alınmıştır (1).

Gerek mülkiyet hakkı gerek miras hakkı, kişisel özgürlüğe ve özerkliğe dayalı bir toplum düzeninin eşdeğer temel öğeleridir. Özel mülkiyet düzeninin sürekliliği miras kurumunun varlığına bağlıdır (2). Mülkiyetin korunması hürriyeti güvence altına alır; mirasın korunması da aynı işleve hizmet eder (3). Anayasa mahkemesi, mülkiyet hakkını tanımayan bir devlet sisteminin kamu yararı düşüncesine dayansa bile, demokratik bir hukuk devleti sistemi sayılamayacağını belirtmiştir (3a). Bu düşünce mülkiyetin uzantısı olan miras hakkını da içermektedir.

Miras hakkı hem bir temel hak olarak hem de bir kurum olarak anayasal güvenceden yararlanır (4). Temel bir hak olarak miras hakkı iki yönlüdür. Mirasbırakan yönünden mirasının kendinden sonrakilere geçmesini ve ölüme bağlı tasarrufta bulunabilmeyi içerir. Yasal veya iradî mirasçılar yönünden ise, miras yoluyla mirasbırakanın

(1) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, m. 35 gerekçesi (POLATCAN, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, İstanbul 1989, s. 137/139).

(2) Maunz/Papier, Maunz-Dürig, Grundgesetz Kommentar, München 1989, Art. 14, RdNr. 237.

(3) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, m. 35 gerekçesi (POLATCAN, a.g.e., s. 138).

(3.a) Anayasa Mahkemesi, 12.10.1976, 38/46 (Resmi Gazete, 20.1.1977).

(4) Maunz/Papier, Maunz-Dürig, Grundgesetz Kommentar, München 1989, Art. 14, RdNr. 241/243.

malvarlığını edinebilme yetkisini kapsar. Miras hakkının bu iki yönü birbirini bütünler ve birlikte anayasal miras hakkının içeriğini oluşturur (5). Anayasa mirası yalnız miras bırakan ve mirasçılara tanınmış bireysel temel hak olarak değil, bir kurum olarak, bir diğer deyişle mirasbırakanın malvarlığının mirasçılara geçişini düzenleyen yasal kurallar dokusunun varlığını da güvence altına almıştır. Gerçekten, miras hakkını somutlaştıran, ona işlerlik kazandıran bu kurumsal düzendir.

Anayasa Mahkemesi, 20.9.1984 tarihli ve 4/9 sayılı kararında, içeriğini şu yolda deyimlemiştir (6).

"Miras hakkının yerleşmiş bir kurum olarak niteliğinin bilinmesi nedeniyle Anayasa'da konu fazla işlenmemiş; ayrıntılar kanuna bırakılmıştır. Miras hakkı, miras bırakacak olana, ölümünden sonra malvarlığının kanunda belirtilen yakınlarına ya da belli ölçüde kendi seçeceği kişilere; aile bireylerine, yakınlarının ölümü halinde malvarlığının, en az kanunda öngörülen ölçülerde, kendilerine geçeceği yolunda güvence sağlar. Bu genel kavram içinde, miras hakkı bir yandan mülkiyet, öte yandan aile kurumuyla ilişkilidir".

"Anayasamızda genel bir ifade ile, herkesin mülkiyet ve miras hakkı vardır biçiminde belirtilen bu hak, miras bırakmak ve mirastan yararlanmak haklarını kapsadığı gibi, belli ölçüde mirasçı atamak ya mallarını vasiyet etmek hakkını da kapsar. Bu açıklamalarımızdan çıkan sonuca göre, Anayasa miras hukukunun üç temel ilkesini, mirasın özel kişilere geçmesini, mirasın aileye kalmasını ve ölüme bağlı tasarruf özgürlüğünü güvenceye bağlamış ve mirası bu ilkelerin doğrultusunda kurumlaştıran yasal bir düzenlemeyi gerekli görmüştür"(7). Aşağıda bu ilkeleri daha ayrıntılı olarak ele almaktayız. Ayrıca miras hakkının sınırlandırılmasının anayasal yapısı üzerinde duracağız.

II. Mirasın Özel Kişilere Geçmesi İlkesi

Mirasın özel kişilere geçmesi ilkesi, yasakoyucunun miras ilişkilerini mirasbırakanın malvarlığının ailesine ya da ölüme bağlı tasarrufla seçtiği kişilere geçmesini sağlayacak biçimde düzenlemesi gerektiğini içermektedir (8). Bir diğer deyişle, yasakoyucunun anılan kimselerin mirasa kavuşmasını önleyecek ve ölenin malvarlığını devlete ya da kamu kuruluşlarına geçmesine yol açacak bir düzenleme yapması Anayasa'yla bağdaşmaz. Mirasta hak önceliğini aileye ya da ölüme bağlı tasarrufla seçilen kişilere

(5) Maunz/Papier, a.g.e., Art. 14, RdNr. 241.

(6) Resmî Gazete, 21.2.1985.

(7) Karş. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Miras Hukuku, 3. bası, İstanbul 1987, s. 9 v. dd.

(8) Bak. KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, a.g.e., s. 9

tanıyan yasal bir düzenleme anayasal bir zorunluluktur. Ancak aile çevresinden mirasçı yoksa ve ölüme bağlı tasarrufla mirasçı atanmamışsa, başka bir deyişle yasal ya da iradî mirasçı yoksa, ölenin malvarlığının mirasçı olarak devlete kalacağı yasa ile öngörülebilmektedir. Yasal mirasçılığın hangi aile çevresiyle sınırlandırılabilceğini aşağıda ele almaktayız.

Burada, veraset ve intikal vergisinin miras hakkının anayasal kurumuyla olan ilişkisi üzerinde durmak gerekir. Veraset ve intikal vergisinin mirasın özel kişilere geçmesi ilkesini, bir başka deyişle yasal veya iradî mirasçıların gerçek anlamda miras hakkı elde edebilmelerini gözetmesi gerekir. Bu yön, Anayasa'nın gerekçesinde "miras hakkının ağır vergilendirme yolu ile muhtevassız hale getirilmesi, miras hakkının ortadan kaldırılması önlenmek istenmiştir" şeklinde deyimlenmiştir (9). Yasal mirasçıların hisimlilik derecesinin yakınlığına ya da uzaklığına ve vergi matrahının dilimlerine göre artan oranlı bir veraset ve intikal vergisi tarifesi Anayasa'ya aykırı değildir. Aksine Anayasa 73'te yer alan verginin malî güçle orantılı olması ve verginin dengeli ve adaletli dağılımı ilkeleriyle uyumludur. Ölüme bağlı tasarrufla belirlenen mirasçıların daha ağır biçimlerde vergilendirmesii de mümkündür. Ancak, vergilendirme yoluyla mirasçılığın anlamsız ve içeriksiz duruma getirilmesi anayasal düzene aykırıdır. Veraset ve intikal vergisi hem verginin malî güçle orantılı olması ve verginin dengeli ve adaletli dağılımı ilkelerine uyum sağlayacak, hem de yasal veya iradî mirasçının mirasbırakanın malvarlığıyla orantılı ve ekonomik yönden anlamlı bir varlığa kavuşmasına olanak tanıyacak biçimde düzenlenmelidir. Aksi halde, vergilendirme yoluyla, mirasın özel kişilere geçmesi ilkesi zedelenmiş, eylemli olarak içeriksiz bırakılmış olacaktır (10). Yürürlükteki veraset ve intikal vergisi tarifesi, bu gerekleri gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır (11).

III. Mirasın Aileye Kalması İlkesi

Anayasa'nın mülkiyeti ve mirası güvence altına alan 35. maddesiyle, Türk Toplumunun temeli olarak aileyi korumak ödevini yükleyen 41. maddesi arasındaki amaçsal bağlantı, aile bireylerinin yasal mirasçılığına anayasal bir buyruk niteliğini vermektedir (12). Bir başka deyişle, yasakoyucu, Anayasa gereği, yasal mirasçılıkta önceliği aileye tanıyacaktır.

Miras hakkının hangi aile bireylerine hangi sıraya göre tanınacağı yasakoyucunun takdirine bırakılmıştır. Bunun ilk önceliğinin ve sıranın eş ve çocuklara verilmesi

(9) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, m. 35 Gerekçesi (POLATCAN, a.g.e. , s. 139).

(10) Maunz/Papier, a.g.e. , Art. 14 RdNr. 248.

(11) Bak. 7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu, m. 16.

(12) Karş. Maunz/Papier, a.g.e. , Art. 14 RdNr. 245.

gereği, ananın ve çocukların korunmasını öngören Anayasa 41, II'nin bir sonucudur. Bu yön saklı kalmak üzere, yasa koyucu yasal mirasçılarını belirlemede sınıf sistemi, zümre sistemi ya da birey sisteminden birini seçebilir. Yeter ki, seçtiği sistemin düzenlenmesinde hukuk devleti ilkesinin çizdiği genel çevreye uygun davranmış olsun.

Mirasın aileye kalması ilkesiyle ölüme bağlı tasarrufta bulunabilme ilkesi aynı amaca hizmet etmekle birlikte, bu iki ilke arasında bir bakıma çelişki de vardır (13). Gerçekten mirasbırakan mirasçılarını ölüme bağlı tasarrufla belirlerken, yasal mirasçılığı da sınırlamakta ya da ortadan kaldırmaktadır. Acaba, belli yasal mirasçılara mirastan belli bir oranda pay verilmesi anayasal bir zorunluluk mudur? Bir diğer deyişle, ölüme bağlı tasarruf özgürlüğünü sınırlayan saklı pay anayasal bir dayanağa sahip midir? Eğer saklı pay anayasal bir gerekten kaynaklanıyorsa, hangi mirasçılara yasakoyucunun saklı pay tanımada anayasal zorunluluk vardır? Bu sorunun yanıtı Anayasa 41, I ve II'nin ışığında deyimlenebilir. Anayasa 41, I aileyi toplumun temeli olarak nitelemiş, 41, II ise ana ve çocukların korunmasını öngörmüştür. Bu hükümlerle mirası koruyan Anayasa 35 birlikte değerlendirildiğinde, eş ve çocuklara mirasta saklı bir payın tanınmasının Anayasa ile güvence altına alındığı sonucu çıkar. Saklı payı eş ve çocukların dışındaki aile bireylerini de kapsıyacak biçimde genişletmek yasakoyucunun takdirine bırakıldığı gibi, saklı payın oranını da belirlemek yine yasakoyucunun takdiri içindedir. Anayasa'nın güvence altına aldığı, eş ve çocuklara terekenin ekonomik anlamı olan oransal bir bölümünün saklı pay olarak ayrılmasıdır (14).

IV. Ölüme Bağlı Tasarrufta Bulunma Özgürlüğü

Ölüme bağlı tasarrufta bulunma özgürlüğü miras hakkının kapsamına girer. Bu özgürlük mirasbırakana mirasın geçişini kendi iradesiyle belirlemek olanağını verir. Ölüme bağlı tasarrufta bulunma özgürlüğü, bir veya birden fazla mirasçı seçme, payları-

(13) Bu çelişki Anayasa Mahkemesi'nin 20.9.1984 tarihli ve 4/9 sayılı kararında (Resmi Gazete, 21.2.1985) bu yolda dile getirilmiştir. "Mirasın mülkiyet ve aile kurumları ile olan bu ilişkileri, kendi aralarında çekişme içindedir. Mülkiyet kurumu, kişinin ölümünden sonrası için de malvarlığı üzerinde dilediği gibi tasarrufla bulunabilmesini gerektirirken, ailenin korunması kavramı aile üyelerinden birisinin ölümü halinde, malvarlığının diğer üyelere geçmesini gerektirir".

(13 a) 20.9.1984 tarihli ve 4/9 sayılı Anayasa Mahkemesi kararında (bak. yukarıda dipnotu 6_ yer alan "Anayasamızda miras konusunda aileyi koruyan sistemin benimsendiği yolunda herhangi bir belirti bulunmamaktadır. Anayasa'nın "ailenin korunması" başlıklı 41. maddesine dayanarak da böyle bir soruna erişme olanağı yoktur şeklindeki anlatıma katılmamaktayız. Özel mülkiyet kararıyla birlikte ailenin korunması ilkesi miras hukukunun temellerinden biri olduğu, miras hakkıyla ailenin korunması arasında doğal ve geleneksel bir bağlılık bulunduğu açıktır. (Karş. Maunz/Papier, a.g.e., Art. 14 RdNr. 244).

(14) Karş. Maunz/Papier, a.g.e., Art. 14, RdNr. 246

(15) Bak. Maunz/Papier, a.g.e., Art. 14, RdNr. 247 ayrıca bak. Yukarıda dipnotu 6'da anılan Anayasa Mahkemesi kararı.

nı belirleme ve ayrıca vasiyette bulunma yetkisini kapsar (15). Ölüme bağlı tasarrufta bulunma özgürlüğü, yalnız tek yanlı bir işlem olan vasiyetname yapmayı değil, miras sözleşmesini de içerir; gerçekten genel irade özerkliğinin bir sonucu olarak, mirasbırakının bağlayıcı bir nitelik taşıyan miras sözleşmesi kimliğindeki bir ölüme bağlı tasarruf yapabilmesi de, ölüme bağlı tasarruf özgürlüğünün çerçevesinde düşünülmelidir (16).

Belirtmek gerekir ki, mirasın aileye geçmesi ilkesiyle ölüme bağlı tasarrufta bulunma özgürlüğü arasında, her ikisi de mirasın hakkaniyete uygun bir paylaşımına hizmet etmekle birlikte (17) belli bir çelişki de vardır. Bu çelişki, Anayasa Mahkemesinin 20.9.1984 tarihli ve 4/9 sayılı kararında (18) şu şekilde deyimlenmiştir: "Mirasın mülkiyet ve aile kurumlarıyla olan bu ilişkileri kendi içlerinde çekişme içindedir. Mülkiyet kurumu, kişinin ölümünden sonrası için de malvarlığı üzerinde dilediği gibi tasarrufta bulunabilmesini gerektirirken, ailenin korunması kavramı, aile üyelerinden birinin ölümü halinde malvarlığının diğer üyelere geçmesini gerektirir". Yasakoyucu, Anayasa Mahkemesi'nin deyişiyle, "bu iki karşıt yararı dengelemek amacıyla" düzenlemelerde bulunacaktır (19). Yukarıda açıkladığımız üzere, eş ve çocuklara mirasta saklı bir payın tanınması anayasal bir zorunluluk niteliğini taşıdığından, mirasın aileye kalması ilkesi anayasal düzeyde ölüme bağlı tasarruf özgürlüğünü sınırlamaktadır.

V. MİRAS HAKKININ KURUMLAŞTIRILMASI VE SINIRLANDIRILMASI

Anayasa 35, "herkesin mülkiyet ve miras haklarına sahip olduğunu" belirtmiş, 35 II ise "bu hakların ancak kamu yararı amacıyla kanunla sınırlanabileceğini" açıklamıştır. Ne var ki mülkiyet ve miras haklarını anayasal güvenceye bağlayan Anayasa 35 I, bu hakların içeriğini somutlaştırmamış olduğundan, mülkiyet hakkında olduğu gibi, miras hakkına eylemli işlerlik kazandıracak, varoluşunu berkitecek kurumsal bir düzenin yasal yoldan oluşturulması ve sürdürülmesi yasakoyucunun anayasal ödevidir. Anayasa 35 II'nin deyişi, bu maddede belirtilen hakların yasa ile düzenleneceği ve sınırlanacağı biçiminde anlaşılmalıdır. Nitekim bu yön, Anayasa Mahkemesi'nin 20. 9. 1984 tarihli ve 4/9 sayılı kararında (20). "Miras hakkının yerleşmiş bir kurum olarak niteliğinin bilinmesi nedeniyle, Anayasa'da konu fazla işlenmemiş, ayrıntılar kanuna bırakılmıştır" denerek dile getirilmiştir. Bu düşünce daha genel düzeyde, Anayasa Mahkemesi'nin 4.11.1986 tarihli ve 11/26 sayılı kararında (21) şu şekilde vurgulanmıştır :

(16) Bak. Maunz/Papier, a.g.e. , Art. 14, RdRn. 247

(17) Bak. yukarıda S 1, III, 3, dipnotu 16-17 arası

(18) Resmî Gazete, 21.2.1985.

(19) Anayasa Mahkemesi, 20.2.1984, 4/9 ; Resmî Gazete 21.2.1985

(20) Resmî Gazete, 21.2.1985

(21) Resmî Gazete, 22.2.1987

"Temel hak ve özgürlüklerin soyut Anayasa kuralları olmaktan çıkarılması, kullanılabilir ve uygulanabilir hale getirilmeleri, yani kişi bakımından pratik bir değer taşıyabilmeleri için sınırlarının belirtilmesi, kullanma yollarının gösterilmesi gerekir".

Yasal düzenlenmenin içeriğinin belirlenmesi geniş ölçüde yasakoyucunun takdirine bırakılmıştır. Ne var ki, miras hakkının çekirdeksel özünü oluşturan üç temel ilkenin, bir diğer deyişle mirasın özel kişilere geçmesi, mirasın aileye kalması ve ölüme bağlı tasarruf özgürlüğünün somutlaştırılması, gerçekleştirilmesi, anlamlandırılması, korunup güvencelenmesi mirasla yasal düzenin amacını belirlemekte ve anayasal çerçevesini çizmektedir. Öte yandan, bu yasal düzen mirasın aileye kalması ilkesiyle ölüme bağlı tasarruf ilkelerini duyarlı uzlaşma noktalarında dengeleyecektir.

Anayasa 35, II uyarınca miras hakkı da mülkiyet hakkı gibi, "ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir". Anayasa 13, I temel hak ve hürriyetlerin, "Devlet ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, millî egemenliğin, Cumhuriyetin, millî güvenliğin, kamu düzeninin, genel asayişin, kamu yararının, genel ahlâkın ve genel sağlığın korunması amacı ile ve ayrıca Anayasa'nın ilgili maddelerinde öngörülen özel sebeplerle, Anayasa'nın sözüne ve ruhuna uygun olarak kanunla sınırlanabileceğini" belirtmektedir. Acaba, Anayasa 35, II'deki "ancak" sözcüğü, mülkiyet ve miras haklarının yalnız kamu yararıyla sınırlanabileceği ve diğer sınırlama nedenlerinin bu iki hak yönünden uygulama yeri bulunmadığı anlamına mı gelmektedir? Millî Güvenlik Konseyi Anayasa Komisyonu Değişiklik Gerekçesinde bu soruya olumsuz yanıt verilmiştir. Bu Komisyonun gerekçesinde aynen şöyle denmektedir: "Metindeki bu "ancak" ibaresi sınırlayıcı nitelikte görülmemiş, temel hak ve hürriyetlerin sınırlanmasına ilişkin 13'üncü maddede belirtilen genel sınırlama sebeplerinin tümü anılan 13'üncü maddenin son fıkrasında yer alan açık hükümlere göre, bu haklar bakımından da geçerli olduğundan, maddede yer alan bu hüküm sınırlama sebepleri arasında öncelikle uygulanabilecek bir sebebi belirtir nitelikte kabul edilmiştir" (22). Anayasa Mahkemesi, Medenî Kanununun 443 maddesinin ilk fıkrasının ikinci cümlesini ve aynı maddenin ikinci fıkrasını iptal eden 11.9.1987 tarihli ve 1/18 sayılı kararında, evlilik dışı çocukların miras hakkına iptal edilen hükümlerle getirilen sınırlamayı yalnız "kamu yararı" açısından değil, Anayasa'nın 13. maddesinde gösterilen diğer nedenler açısından inceleyerek, bu düşünceye katılmıştır (23). Sözügeçen kararın karşıoy yazısında, aynı görüş, "ne var ki, her temel hak gibi miras hakkı da mutlak olmayıp, özel olarak Anayasa'nın 35, genel olarak da 13. maddelerinde belirtilen koşulların varlığında sınırlanabilecektir" şeklinde deyimlenmiştir. Hiç kuşkusuz, "Temel hak ve hürriyetlerle ilgili genel ve özel sınırlamalar demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olamaz ve öngörüldükleri amaç dışında kullanılmaz" diyen Anayasa 13, II miras hakkının sınırlanması açısından da geçerlidir.

(22) POLATCAN, a.g.e., s. 139.

(23) Resmî Gazete, 29.3.1988

Anayasa Mahkemesi miras hakkının sınırlanması sorununu iki ayrı kararında ele almıştır. 20.9.1984 tarihli ve 4/9 sayılı karar, MK. 506'nın lehine vasiyet yapılan tanınan seçimlik hakkın, dâvaların uzaması ve yüksek enflasyon nedeniyle dâvacıyı az bir bedelle yetinmek zorunda bırakması nedeniyle, Anayasa'nın 35. maddesindeki mülkiyet ve miras haklarını zedeleyip zedelediği sorununu çözüme bağlamıştır (24). Anayasa Mahkemesi'ne göre, "MK., yararına vasiyet yapılan kişiye seçimlik hak tanıyarak, bir yandan miras bırakanın iradesine uyulmasını, öte yandan mirasçılarının saklı paylarının korunmasını sağlamaya çalışmıştır. Maddenin öngördüğü sistem eleştirilerek daha değişik bir yöntem önerilebilir. Ancak bu eleştirilerin Anayasa'ya uygunluk denetimini etkilemeyeceği tabiidir... İtiraz konusu kural bu iki karşıt yararı dengelemek amacıyla kanunkoyucunun yaptığı bir tercih ifadesidir". Bir diğer deyişle, Anayasa Mahkemesi'ne göre, MK. 506'yı düzenlerken, yasakoyucu takdir hakkını Anayasal çerçeveyi aşmadan kullanmıştır. Anayasa Mahkemesi 11.9.1987 tarihli ve 1/18 sayılı kararıyla, nesebi sahîh olmayan hısımların "baba cihetinden mirasçı olabilmeleri, babalarının kendilerini tanımış veya babalıklarına hüküm sudur etmiş bulunmasına mütevakıftır" diyen MK. 4432,I, cümle 2'yi ve "Baba tarafından nesebi sahîh olmıyan bir çocuk yahut fûruu, babanın nesebi sahîh fûrularıyla içtima ederse, nesebi sahîh bir çocuğa veya ferilerine isabet eden hissenin yarısını alırlar" diyen MK. 443, II'yi iptal etmiştir (25). Bu kararda, Anayasa Mahkemesi, evlilik içi ve evlilik dışı çocuk ayrımının yapılmasının, anaları bakımından tam miras payı olan nesebi sahîh olmayan çocukların, sahîh nesepli çocuklarla birleşme halinde, mirastan yarım pay almalarının, haklı bir nedene dayanılamayacağı, meşru evlilikleri teşvik ya da gayrimeşri çocuğun babasının tam olarak tespit edilmesindeki güçlüğü, bu tür bir ayırım için haklı neden sayılamayacağı gerekçesiyle, Anayasa 10'da anlatımı bulan eşitlik ilkesiyle bağdaşmayacağını kabul etmiştir. Bundan başka Anayasa Mahkemesine göre, evlilik dışı çocukların miras hakkındaki ayırma ve kısıntı ile kamu yararından çok, evlilik içinde doğan çocuklara bir üstünlük sağlama amacı güdülmektedir. Anayasa 35, II miras hakkının ancak kamu yararıyla sınırlanabileceğini belirttiğinden, itiraz konusu hükümler bu nedenle de Anayasa'ya aykırıdır. Öte yandan, Anayasa 13'de sayılan sınırlama nedenlerinden hiçbiri, itiraz konusu hükümlerle getirilen sınırlamayı haklı gösteremez. Evlilik dışı çocuklar hakkında farklı uygulama getirilmesi ile de genel ahlâkın korunması sağlanmış olmaz. Son olarak, Anayasa Mahkemesi itiraz konusu hükümleri aileyi koruyan Anayasa 41 açısından incelenmiş ve genel olarak evlilik dışı çocuklar ile evlilik içi çocukların durumları arasındaki farklılıkları içeren Medenî Ka-

(24) Bak. yukarıda dipnotu 6.

(25) Resmi Gazete, 29.3.1988

nun hükümlerinin 41. maddesinde yer alan çocukların korunması ilkesine aykırı olduğu sonucuna ulaşmıştır (26).

VI. Miras Hukukunu İlgilendiren Diğer Anayasal İlkeler

Miras hakkı Anayasa 35 ile güvence altına alınmış olmakla birlikte, Anayasa'nın diğer bazı kuralları da miras hukukunu ilgilendirmektedir. Anayasa'nın 10. maddesinde anlatımını bulan eşitlik ilkesi ile 41. maddede deyimlenen ailenin korunması ilkesinin yukarıda açıklandığı üzere, miras hakkıyla yakın ilişkisi bulunmaktadır. Öte yandan, miras hukuku alanında irade özerkliğinin bir görünümü olan ölüme bağlı tasarrufta bulunma özgürlüğü, sözleşme hürriyetini ve dolayısıyla irade özerkliğini genel olarak koruyan Anayasa 48 ile bağlantılıdır. Anayasa Mahkemesi, eşitlik ilkesi ve ailenin korunması ilkesinin miras hakkıyla olan ilişkisini 11.9.1987 tarihli ve 1/18 sayılı kararında vurgulamıştır (27).

(26) Anayasa Mahkemesi'nin MK. 310, II'de yer alan "münasebeti cinsiyet zamanında müddeialehy evli ise, hâkim babalığa hükmedemez" kuralını iptal eden 21.5.1981 tarihli ve 29/22 sayılı kararında (Resmî Gazete 18.8.1981), "eşitlik" ve "ailenin korunması" ilkelerine dayanılmış olup, bu kararın gerekçelerine, incelemiş olduğumuz 11.9.1987 tarihli ve 1/18 sayılı kararda geniş yollamalar yapılmaktadır (ayrıca bak. KÖPRÜLÜ/KANETİ, Aile Hukuku, 2. bası, İstanbul 1989, s 11/12 ve 13/15).

(27) Bak. yukarıda dipnotu 25.